

309

USTAWA

z dnia 2 grudnia 1960 r.

o ławnikach ludowych w sądach powszechnych.

W celu zapewnienia szerokiego udziału przedstawicieli ludu pracującego miast i wsi w wymiarze sprawiedliwości zgodnie z zasadami tego wymiaru w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stanowi się, co następuje:

Rozdział 1.

Prawa i obowiązki ławników ludowych.

Art. 1. Ławnicy biorą udział w orzekaniu w sądach powiatowych i wojewódzkich w sprawach karnych i cywilnych rozpoznawanych w pierwszej instancji na rozprawie, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 2. W zakresie orzekania ławnicy są niezawisli, podlegają tylko ustawom i mają z sędziami równe obowiązki i uprawnienia, nie mogą jednak przewodniczyć na rozprawie i naradzie ani też nie wykonują czynności sędziego poza rozprawą, naradą i wydaniem orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 3. 1 Ławnika wyznacza się do udziału w rozprawie na 12 dni w ciągu roku; ilość tych dni może być powiększona przez prezesa sądu z ważnej przyczyny, w szczególności dla ukończenia rozprawy rozpoczętej z udziałem danego ławnika.

2. Ławników wyznacza imiennie na rozprawę prezes sądu, zawiadamiając o tym jednocześnie zakład pracy zatrudniający ławnika.

3. Jeżeli rozprawa sądowa może trwać czas dłuższy, prezes sądu wyznacza jednego lub dwóch ławników dodatkowych, którzy wchodzi do składu orzekającego, jednak ławnik dodatkowy bierze udział w naradzie i glosuje jedynie wówczas, gdy zastępowany ławnik ustąpił z tego składu.

Art. 4. 1. Ławnik obowiązany jest przybyć punktualnie na rozprawę, a w razie niemożności przybycia obowiązany jest zawiadomić o tym natychmiast prezesa sądu, wskazując przyczynę oraz przedstawiając dowody usprawiedliwiające jego nieobecność.

2. Zakład pracy, w którym zatrudniony jest ławnik, obowiązany jest zwolnić go od pracy na czas rozprawy.

Art. 5. Wykonywanie obowiązków ławnika będącego pracownikiem nie może pociągać za sobą ujemnych skutków dla niego w zakresie stosunku pracy. Zwolnienie z pracy ławnika nie może nastąpić bez zgody rady zakładowej.

Art. 6. 1 Ławnik obowiązany jest do pokrycia wydatków powstałych dla Państwa na skutek jego nieprzybycia lub

spóźnienia się na rozprawę bez usprawiedliwionej przyczyny. O obowiązku tym decyduje i wysokość wydatków ustala prezes właściwego sądu.

2. Od decyzji prezesa sądu powiatowego ławnikowi służy odwołanie do prezesa sądu wojewódzkiego, a gdy decyzję w pierwszej instancji wydał prezes sądu wojewódzkiego — do Ministra Sprawiedliwości.

Art. 7. Ławnicy zdają okresowo sprawę ze swej działalności radzie narodowej, która ich wybrała, oraz załogom zakładów pracy, zebraniom wiejskim oraz zebraniom organizacji społecznych, które wystawiły ich kandydaturę.

Art. 8. 1. Ławnicy będący pracownikami zachowują przez czas pełnienia obowiązków ławnika prawo do pełnego wynagrodzenia lub uposażenia w swoim zakładzie pracy. Inni ławnicy otrzymują na żądanie odszkodowanie w wysokości, którą w drodze rozporządzenia określi Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Finansów.

2. Ławnicy zamieszkali poza miejscem urzędowania sądu otrzymują ponadto diety oraz zwrot kosztów przejazdu i noclegu według norm obowiązujących dla sędziów.

3. Żądanie odszkodowania należy zgłosić przed upływem siedmiu dni od ukończenia czynności, do której ławnik był powołany.

4. Ławnikowi przyznaje należności prezes sądu. Od decyzji prezesa sądu ławnikowi służy odwołanie do organu określonego w art. 6 ust. 2.

Art. 9. 1. Ławnicy każdego sądu mogą wybierać ze swego grona radę ławniczą.

2. Liczbę członków rady określa prezes sądu. Rada wybiera przewodniczącego i jego zastępcę.

3. Do zadań rady należy w szczególności podnoszenie poziomu pracy ławników, organizowanie zebrań sprawozdawczych (art. 7) i reprezentowanie ławników na zewnątrz. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia określić bliżej zakres działania i zadania rady ławniczej.

Rozdział 2.

Liczba ławników ludowych.

Art. 10. 1. Liczbę ławników określają prezesi sądów wojewódzkich. Przed określeniem ich liczby dla sądów powiatowych zasięgają oni opinii prezesów tych sądów.

2. Należy ustalić oddzielnie liczbę ławników potrzebnych dla:

- 1) danego sądu w jego siedzibie,
- 2) każdego ośrodka zamiejscowego lub wydziału zamiejscowego sądu.
- 3) każdej miejscowości, w której dany sąd poza swoją siedzibą przeważnie spełnia czynności lub stale odbywa rokiki sądowe.

3. Przy określaniu liczby ławników prezes sądu bierze pod uwagę liczbę sędziów orzekających z ławnikami, przewidywany wpływ spraw oraz przewidywaną ilość posiedzeń sądowych z udziałem ławników.

4. Prezesi sądów w terminach określonych przez Ministra Sprawiedliwości podają liczby ławników (ust. 2) prezydium tej rady narodowej, która ma dokonać ich wyboru (art. 16). Prezydium to określa liczbę kandydatów podlegających zgłoszeniu przez poszczególne zebrania (art. 13 ust. 5).

Rozdział 3.

Kwalifikacje ławników ludowych.

Art. 11. Na ławników należy wybierać obywateli przodujących w pracy zawodowej lub społecznej, którzy:

- 1) dają rękojmię należytego wykonywania obowiązków ławnika w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
- 2) posiadają obywatelstwo polskie,
- 3) korzystają w pełni z praw publicznych i obywatelskich praw honorowych,
- 4) są nieskazitelnego charakteru,
- 5) ukończyli 26 lat,
- 6) władają w słowie i piśmie językiem polskim,
- 7) są zatrudnieni lub zamieszkują w miejscu wystawienia kandydatury co najmniej od roku.

Art. 12. 1. Na ławników nie wybiera się:

- 1) osób zajmujących stanowiska w sądach powszechnych i szczególnych, w notariacie, w prokuraturze oraz osób zajmujących stanowiska związane ze ściganiem przestępstw,
- 2) osób wchodzących w skład organów, od których orzeczenia można żądać skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego,
- 3) adwokatów i aplikantów adwokackich,
- 4) duchownych,
- 5) żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej.

2. Nie można być jednocześnie ławnikiem kilku sądów.

Rozdział 4.

Zgłaszanie kandydatów.

Art. 13. 1. Kandydatów na ławników zgłaszają zebrania pracowników w zakładach pracy, zebrania wiejskie i zebrania członków organizacji społecznych.

2. Zebrania, o których mowa w ust. 1, odbywają się w miastach i miejscowościach ustalonych przez prezydium rad narodowych dokonujących wyboru ławników. Poza miastami stanowiącymi siedzibę sądu, jego ośrodka lub wydziału zamiejscowego prezydium wskazuje miejscowości, w których sąd przeważnie spełnia czynności poza swą siedzibą lub w których odbywa stale rokiki sądowe; oraz ważniejsze inne miejscowości nieznacznie oddalone od tych miejsc i mające z nimi dogodną komunikację.

3. Zebrania w miejscowościach, o których mowa w ust. 2, poza zebraniem wiejskimi, odbywają się w zakładach pracy oraz organizacjach społecznych określonych przez prezydium rady narodowej mającej dokonać wyboru ławników.

4. Z zebrania sporządza się protokół podpisany przez przewodniczącego.

5. Prezydium rady narodowej, która wybiera ławników, zawiadamia odpowiednie zakłady pracy, organizacje społeczne oraz prezydium gromadzkich rad narodowych o obowiązku zwołania zebrania, zgłoszenia przez nie ustalonej liczby kandydatów na ławników (art. 10 ust. 4) i przesłania wykazu wysuniętych kandydatów w ciągu miesiąca. O miejscu, dniu i godzinie zebrania powinno być zczasu zawiadomione prezydium rady narodowej oraz prezes tego sądu, do którego ławnicy mają być wybrani.

Art. 14. Wykaz wysuniętych kandydatów powinien wymienić: imię i nazwisko kandydata, dokładny jego adres, datę i miejsce urodzenia, posiadane wykształcenie, zakład, w którym jest zatrudniony, adres tego zakładu, zawód lub charakter wykonywanej pracy, okres zatrudnienia lub zamieszkiwania w miejscu wystawienia kandydatury i organizacje, których jest członkiem, oraz zawierać podpis kandydata stwierdzający zgodę na kandydowanie. Wykaz podpisuje trzech członków prezydium zebrania.

Rozdział 5.

Ustalanie listy kandydatów.

Art. 15. 1. Listę kandydatów sporządza prezydium tej rady narodowej, która ma wybrać ławników.

2. Lista powinna wymieniać oddzielnie kandydatów do danego sądu w jego siedzibie, do jego ośrodków lub wydziałów zamiejscowych oraz dla miejscowości, w których dany sąd przeważnie spełnia swe czynności lub odbywa stale rokiki sądowe.

3. Dla każdego z działów, o których mowa w ust. 2, należy podać liczbę kandydatów co najmniej o jedną czwartą większą od liczby ławników podlegających wybraniu dla danej miejscowości.

4. Lista kandydatów obok imienia i nazwiska kandydata powinna zawierać dane wymienione w art. 14.

5. Prezydium rady narodowej w ciągu miesiąca od otrzymania wykazów kandydatów przekazuje sporządzoną przez siebie listę komisji wyznaczonej do tego przez radę narodową. Komisja rady narodowej bada listę kandydatów, wydaje o niej opinię i stawia wnioski dla rady.

Rozdział 6.

Wybory ławników ludowych.

Art. 16. 1. Ławników do sądów wojewódzkich wybiera wojewódzka rada narodowa (rada narodowa miasta wyłączonego z województwa), a do sądów powiatowych — powiatowa rada narodowa (rada narodowa miasta stanowiącego powiat miejski) w głosowaniu tajnym.

2. Jeżeli obszar właściwości sądu wojewódzkiego obejmuje województwo i miasto z niego wyłączone, ławników do sądu wojewódzkiego wybierają oddzielnie obie rady, każda ustaloną ich liczbę. Ta sama zasada ma zastosowanie przy wyborach ławników do sądów powiatowych, których obszar właściwości obejmuje ponad jeden powiat.

Art. 17. 1. Wybory ławników sądów wojewódzkich i powiatowych powinny się odbywać najpóźniej w październiku.

2. Prezydium wojewódzkiej rady narodowej przesyła listę wybranych ławników wraz z dotyczącymi ich danymi (art. 14) prezesowi sądu wojewódzkiego, a prezydium powiatowej rady narodowej — prezesowi sądu powiatowego w ciągu listopada.

3. Prezesi sądów zawiadamiają na piśmie każdego ławnika o jego wyborze i wzywają do przybycia celem złożenia ślubowania. Ślubowanie według roty ustalonej dla sędziów powinno być złożone w grudniu, chyba że usprawiedliwiona przyczyna nie pozwoli na to ławnikowi.

4. Terminy określone w ust. 1—3 nie mają zastosowania w przypadku dodatkowych wyborów ławników w okresie kadencji. W tym przypadku terminy określa Minister Sprawiedliwości.

5. Prezesi sądów po odebraniu ślubowania wpisują ławnika na listę ławników i wydają mu legitymację. Poza listą ogólną mogą być sporządzone listy ławników dla poszczególnych wydziałów sądu.

Rozdział 7.

Kadencja ławników ludowych.

Art. 18. 1. Kadencja ławników sądów wojewódzkich i powiatowych trwa trzy lata kalendarzowe następujące po roku, w którym dokonano wyborów, jednak mandat ławnika wybranego dodatkowo wygasa z upływem kadencji ogółu ławników.

2. Po upływie kadencji ławnik może być powoływany do udziału w posiedzeniach sądowych do czasu otrzymania zawiadomienia od prezesa sądu o wygaśnięciu mandatu wskutek objęcia stanowisk przez nowo obranych ławników. Powoływanie ławników po upływie kadencji nie może trwać ponad trzy miesiące, jednak ławnik obowiązany jest do udziału w posiedzeniu sądowym i po upływie tego okresu, jeżeli na posiedzeniu tym podlega rozpoznaniu sprawa z jego udziałem, a posiedzenie nie zostało zakończone.

Art. 19. 1. Przed upływem kadencji mandat ławnika wygasa z dniem doręczenia mu zawiadomienia prezesa sądu o skreśleniu z listy ławników wskutek zrzeczenia się mandatu z ważnych przyczyn lub odwołania go z przyczyn określonych w art. 20, a ponadto w razie zniesienia sądu, osrodka zamiejscowego lub wydziału zamiejscowego albo też zaprzestania spełniania przez sąd czynności lub odbywania stałych roków w miejscowości, w której ławnik uczestniczył w posiedzeniach sądowych.

2. W czasie trwającej kadencji nie powołuje się ławnika do pełnienia obowiązków w razie ujawnienia okoliczności, które nie pozwalały na jego wybór oraz w razie wszczęcia postępowania karnego przeciwko ławnikowi do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy

Rozdział 8.

Odwoływanie ławników ludowych.

Art. 20. 1. Mandat ławnika wygasa wskutek orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądowym utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych lub prawa wykonywania zawodu.

2. Rada narodowa, która wybrała ławnika, może go odwołać z własnej inicjatywy lub na wniosek prezesa właściwego sądu w razie:

- 1) skazania ławnika prawomocnym wyrokiem sądowym w przypadkach nie przewidzianych w ust. 1,
- 2) niewykonywania przez niego obowiązków ławnika lub niedbałego ich wykonywania,

3) zachowania się godzącego w powagę sądu,

4) niezdolności do wykonywania obowiązków ławnika.

3. Przed powzięciem uchwały o odwołaniu ławnika z przyczyn wymienionych w ust. 2 rada narodowa zasięga opinii komisji przewidzianej w art. 15 ust. 5.

4. Prezes sądu na piśmie zawiadamia ławnika o skreśleniu go z listy i wzywa go do zwrotu legitymacji, którą jednocześnie unieważnia.

Rozdział 9.

Przepisy końcowe.

Art. 21. 1. Pierwsze wybory ławników na podstawie ustawy niniejszej odbędą się w 1961 roku.

2. Ławnicy czynni w dniu wejścia w życie ustawy pełnią nadal swe obowiązki po upływie kadencji aż do czasu zawiadomienia ich przez prezesa sądu o objęciu stanowisk przez ławników wybranych zgodnie z ustawą niniejszą.

Art. 22. 1. Przepisy ustawy niniejszej stosuje się odpowiednio do ławników okręgowych sądów ubezpieczeń społecznych, o ile prawo o sądach ubezpieczeń społecznych nie stanowi inaczej.

2. Od decyzji prezesa okręgowego sądu ubezpieczeń społecznych o której mowa w art. 6 ust. 2 i art. 8 ust. 4, służy odwołanie do Prezesa Trybunału Ubezpieczeń Społecznych.

3. Przewidziane w art. 10 czynności prezesa sądu wojewódzkiego należą do prezesa okręgowego sądu ubezpieczeń społecznych. W przypadku art. 17 ust. 2 listę wybranych ławników prezydium rady narodowej przesyła prezesowi okręgowego sądu ubezpieczeń społecznych

Art. 23. 1. W prawie o sądach ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1939 r. Nr 71, poz. 476 i z 1960 r. Nr 11, poz. 70) wprowadza się zmiany następujące:

- 1) w art. 82 wyraz „zawczasu” zastępuje się wyrazem „natychmiast”;
- 2) w art. 93 § 3 skreśla się wyrazy „w liczbie, określonej rozporządzeniem, tworzącym wydział zamiejscowy”.

2. W art. 6 ustawy z dnia 17 lutego 1960 r. o zmianie prawa o sądach ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 11, poz. 70) wyrazy „do dnia 31 grudnia 1960 r.” zastępuje się wyrazami „do czasu otrzymania zawiadomienia od prezesa okręgowego sądu ubezpieczeń społecznych o wygaśnięciu ich mandatów wskutek objęcia stanowisk przez ławników wybranych w 1961 roku.”

Art. 24. Tracą moc:

- 1) art. 7 § 2, 3 i 6 oraz art. 159 prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1950 r. Nr 39, poz. 360),
- 2) ustawa z dnia 8 stycznia 1951 r. o należnościach ławników za udział w posiedzeniach sądowych oraz o karach porządkowych na ławników (Dz. U. Nr 5, poz. 41).

Art. 25. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: **A. Zawadzki**
Sekretarz Rady Państwa: **J. Horodecki**